

העלאה זו באריכות אך שהיא תכלית בריאת העולם] וא"כ איפוא זאת אעשה וזאת תהיה כל מגמתי כל ימי הלחי לכל בהן חיי רוחי ונפשי וכמ"ש אליך ה' נפשי אשא והיינו לקשר מחשבתי ודבורי במחשבותי ודבורי ית' והן הן גופי הלכות הערוכו' לפנינו וכן מעשה במעשה המצות שלכן נקראת התורה משיבת נפש פי' למקורה ונרשה וע"ז נאמ' פקודי ה' ישרים משמחי לב: **פרק לב והנה ע"י קיום הדברי' הג"ל להיות גופי נבזה ונמאס בעיניו רק שמדתו** תהיה שמחת הנפש לכדה הרי זו דרך ישרה וקלה לבא לידי קיום מצות ואהבת לרעך כמוך לכל נפש מישראל למגדול ועד קטן. כי מאחר שגופו נמאס ומתועב אצלו והנפש נהרס מי יודע גדולתן ומעלתן בשרשן ומקורן באלקי' חיים. בשגם שכולן מתאימות ואב א' לכולנה ולכן נקראו כל ישראל אחים ממש מצד שורש נפשם בה' אחד רק שהגופים מחולקי'. ולכן העושי' גופם עיקר ונפשם מפלה אי אפשר להיות אהבה ואהיה אמיתית ביניהם אלא התלויה בדבר לכדה. וי"ש הלל הזקן על קיום מצות זו והו כל התורה כולה ואיך פירושה הוא כו'. כי יסוד ושורש כל התורה הוא להגביה ולהעלות הנפש על הגוף מעלה מעלה עד עיקרא ושרשא דכל עלמין וגם להמשיך אור א"ס ב"ה בכנסת ישראל כמ"ש לקמן והיינו במקור נשמות כל ישראל למתי אחד באחד דוקא ולא כשיש פירוד ח"ו בנשמות דקב"ה לא שריא באחד פנים וכמ"ש ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך וכמ"ש כמ"א באריכות: ומ"ש בנמ' שמי שרואה בתבירו שחטא מצוה לשנאותו וגם לומר לרבו שישנאהו

שישנאהו. היינו כחבירו בתורה ומצות וכבר קיים בו מצות הוכח תוכיח את עמיתך עם שאתך בתורה ובמצות ואעפ"כ לא שב מחטאו כמ"ש בס' הרדים אבל מי שאינו חבירו ואינו מקורב אצלו הנה ע"ז אמר הלל הזקן הוי מתלמידיו של אהרן אהב שלום וכי אהב את הבריות ומקרבן לתורה. לומר שאף הרתוקים מתורת ה' ועבודתו ולכן נקרא' בשם בריות בעלמא צריך למשכן בחבלי עבותו' אהבה וכולי האי ואולי יוכל לקרבן לתורה ועבודת ה' והן לא לא הפסיד שכר מצות אהבת ריעים וגם המקורבים אליו. והזכרים ולא שבו מעונותיהם שמצוה לשנאותם מצוה לאהבם ג"כ ושתייהן הן אמת שנאה מצד הרע שבהם ואהבה מצד בחי' הטוב הגנוז שבהם שהוא ניצוץ אלקות שבתוכם המחיה נפשם האלקית וגם לעורר רחמים כלבו עליה כי היא בבחי' גלות בתוך הרע מס"א הגובר עליה ברשעי' והרחמנות מבטלת השנאה ומעוררת האהבה כנודע כמ"ש ליעקב אשר פדה את אברהם [ולא אמר דה"ע תכלית שנאה שנאותים וגו' אלא על המינים והאפיקורסים שאין להם חלק באלהי ישראל כראיתא בגמרא ר"פ ט"ז דשבת]:

פרק לג עוד זאת תהיה שמחת הנפש האמיתי' ובפרט כשרואה בנפשו בעתים מזומנים שצריך לזכרה ולהאירה בשמחת לבב או יעמיק מחשבתו ויצויר בשכלו ובינתו ענין יחודו ית' האמיתי אך הוא ממלא כל עלמין עליונים ותחתונים ואפי' מלא כל הארץ הלזו הוא כבודו ית' וכולא קמיה כלא חשיב ממש והוא לבדו הוא בעליונים ותחתונים ממש

ויראת-שמים. איני יודע מה מצא בי מעולם ללמוד ממני, אבל אם ענותו הרגנתי בימי-נעורי ללמוד ממני איזה דבר טוב, כשהייתי בחו"ל, איך יעלה על דעתו שכעת, כאשר זכני השי"ת להסתופף בקדושת אה"ק, יגרע כתי הלילה, ולמה לא ידון אותי לכף-זכות, שדרכי ומעשי הגם לא לכבודי, חלילה, ולא לשום פניה זרה שבעולם, כ"אם לאהבת השי"ת, ולאהבת תוה"ק, ולאבתם של ישראל ושל ארה"ק. והרבה הרבה מאד יגעתי באנחתיים, עד שהעיר הקב"ה את רוחי ויכונן את לבבי ללכת בתומי בדרך-הקודש הזאת, לקדש שם-שמים, ולחבב את התורה ולומדיה על הבריות, ולקרב רבים לתורה, ולהרבות עז ואומץ להתישבות עם-ד' על אדמת-קדשו, ובע"ה בטוחתי, שלא יפסיד הדר"ג מאומה, אם יקיים בי גם כעת "אשרי הדור שהגדולים נשמעים לקטנים"¹⁰, וימצא בחסדי השי"ת גם עתה לא פחות מאז ללמוד איזה דברים מסגנוני והנהגתי, ולפניו ב"ה גלוי בור-לבבי ויחול-נפשי לשמו הגדול ועבודתו ית'.

ומש"כ מר לתמוה עלי במה שאני מקרב את הכל, גם את פושעי-ישראל, כדי להחזירם בתשובה, וכתבתי לו ברמז כונתי, שכל מי שהוא מוכשר לעסוק בפנימיות ריו"תורה הוא מתמלא יותר מאור-החסד של תורת חסד, ועליו ההובה לעסוק בתיקון נפולים ובקירוב רחוקים, (שבשלשון חכמי-הסוד נקרא זה ג"כ בכלל ליקוט גיצוצות-הקדושה מתוך הקליפות), ומצא בזה סתירה לברכת-המינים שאנו מתפללים לעקרו ולשרבם, — ישים נא כ"ג לבו לדברי, ואבאר לך לא בלשון של סתרי-תורה, שחושב מר להיות כבר יודע שאינו יודע בהם, אלא בדברים פשוטים, באמת אלו ואלו דא"ח.

ידע הדר"ג, ששני דברים עקריים ישנם שהם יחד בונים קדושת-ישראל וההתקשרות האלהית, עמהם. הא' הוא סגולה, כלומר טבע הקדושה שבנשמת ישראל מירושלם אבות, כאמור: "לא בצדקתך וגו'", רק באבותיך חשק ד' לאהבה אותם, ויבחר בזרעם אחריהם"¹¹, והייתם לי סגולה מכל העמים"¹²; הסגולה הוא כח קדוש פנימי מוגה בטבע-הנפש ברצון ד', כמו טבע כל דבר מהמציאות, שאי-אפשר לו להשתנות כלל, "כי הוא אמר ויהי", ויעמידם לעד לעולם"¹³. והב' הוא ענין-בחירה, זה תלוי במעשה הטוב ובתלמוד-תורה, החלק של הסגולה הוא הרבה, באין ערוך כלל, יותר גדול וקדוש מהחלק התלוי בבחירה. אלא שברית כרותה היא, שהסגולה הפנימית לא תתגלה בזמן הזה כ"א לפי אותה המדה שהבחירה מסייעה את גילוייה, ע"כ הכל תלוי לפי רוב המעשה וקדושת האמונה ותלמוד-תורה, והשי"ת, הנהוג בחסדו בכל דור, מסדר הוא את סדרי הנשמות הצריכות להופיע בעולם: לפעמים כח-הבחירה מתגבר וכח-הסגולה עומד במצב העולם ואינו ניכר, ולפעמים כח-הסגולה מתגבר וכח-הבחירה עומד במצב הנעלם, וכל עיקרה של ברית-אבות, שאיננו פוסק אפילו כשתמה כבר זכות-אבות"¹⁴, הוא בא מצד כח-הסגולה, ובעקבא-דמשיחא מתגבר ביותר כח-הסגולה.

99 ע' ירמיה מה ג, ומדרש תנחומא ויהי יא, קהלת ב ט ור"מ אבות סוף פ"ה וה' ת"ת פ"ג ה"ב.

10 ראש-השנה כה. 11 נכתב בכ"ק כאלף-למד מורכבות יחד ככתב האשורי. 12 דברים ט ה — י טו, 13 שמות יט ה, 14 ע' נצח ישראל למוהר"ל פרק י יא, 15 ע' שכת גה, וחומ"ד ד"ה ישמואל, קהלת רבה, יב ז.

שהוא תוכן "זוכר חסדי אבות ומביא גואל לבני בניהם למען שמו באהבה", כלומר לא מצד הבחירה שהיא באה מצד המעשים הטובים שבבנים ומצד התשובה, אלא למען שמו, המתגלה ע"י זכירת חסדי אבות"¹⁶.

אמנם לפעמים מתגבר חושך כזה שמפסיק את הופעת הסגולה ג"כ, אבל זה אי-אפשר כ"א במי שבא למדה זו להיות ח"ו שונא את ישראל, ודורש רעה להם בפועל ובצפיות-הלב, כמו המינים שמפרש הרמב"ם בה' תפלה¹⁷ שהיו מצירים לישראל, וגם זה היה קשה לחכמים מאד לתקן, ע"כ הכריז רבן גמליאל: "כלום יש אדם שיודע לתקן ברכת המינים"¹⁸, והוצרך לתקנה דוקא שמואל הקטן, שהיה גקי מכל מדה של שנאה כמו שהיה מרגלא בפומיה: "בנפול אויבך אל תשמח"¹⁹, כדי שיכנין ביסוד הברכה דוקא על אותם שכבר אבדו את הסגולה כולה, ובדורנו נתרבו נשמות רבות שאע"פ שהן שפלות מאד בענין-הבחירה, וע"כ הם נגועים במעשים רעים רבים ובדעות רעות מאד ד' ישמרנו, מ"מ אור-הסגולה מאיר בהם, וע"כ הם מחבבים מאד את כללות ישראל וחושקים בא"י, ובכמה דברים טובים ויקרים מהמדות שהם באים מסגולת ישראל בטבע-נפשם הם מצוינים בהם, ונשמות כאלה, אם יודקק לקרב אותם מי שאין בו דעה עמוקה של טביעת-עין לדעת לחלק בין הצד הסגולי הפנימי הקדוש, שבהם, ובין הצד הבחירי המקולקל שבהם, שהוא מקיף את נפשם כוחחים וקוצים הסובבים שושנה, הוא יוכל להתקלקל הרבה ח"ו, וללמוד ממעשיהם, ולהדבק בצד הרע שבהם והוא מחוייב להתרחק מהם, והשי"ת נותן בלבבו רצון זה ומחשבה זו של שנאה ושל התרחקות, כדי שלא יבולע לו, אבל מי שהוא תמיד שקוע ברעיונו בהסתכלות פנימית, באור תורה וקדושה ויראה עילאה, מצד רוממות רבון כל העולמים חיי החיים ב"ה, ולא ח"ו ביראה תתאה לבדה מצד עונשי עוה"ז או עונשי עוה"ב, — שהיא יראה חיצונית²⁰, שאסור לת"ח העוסקים בריו"תורה בהבנה פנימית להרבות בה, רק לקחת ממנה מעט, כדי ליסר את הגוף ונשיותיו הגסות, במדות רעות ותכונות מגונות ח"ו, אבל העיקר צריך להיות הלב מלא אהבה קדושה, ויראה עליונה, מסוד קדושים, כיראת מלאכי-מעלה גבורי-כח עושי דברו"²¹ — ת"ח כאלה הנם מכירים בטבעם את טבע הסגולה הפנימית, ויודעים להפריד ממנה בדבקות-מחשבתם את הקליפה הבחירית, והם חייבים ומזוהרים ע"י לקרב פושעים כאלה שסגולה פנימית יש להם, כדי לעורר יותר ויותר את כח הטוב הצפון בהם, עד שיתגבר לגמרי על הרע הבחירי ויכניע אותו, ופעולת חכמים לוקחי נפשות²² כאלה אינה חוזרת ריקם בשום פעם, לפעמים פעולותיהם נראות בגלוי, ע"י מה שהמקורבים מהם מטיבים את מעשיהם, ומישרים את דעותיהם יותר בפועל ולפעמים נכנס רק גרעין פנימי בהם, וכבר בטוחים הם שלא יפסרו מן העולם בלא תשובה, ואפילו אם חלילה יהיה המושפע כ"כ גרוע עד שהוא בעצמו לא יזכה

16 ע' גבורות ד' למוהר"ל פ' כא ונתיבות עולם נתיב גמילות חסדים פ' ג.

17 פ"ג ה"א, 18 ברכות כח:

19 אבות פ"ד מ"ט.

20 ע' הקדמת הזוהר יא: תיקוני-זוהר ת"ל ולג, שלי"ה, עשרה מאמרות, מאמר ג וד.

מסלת ישרים פ' כז.

21 תהלים קג כ, וע' שכת פה: אבות דר' נתן פ' לא ה"א.

22 ע' משלי יא ל, ושם בהגר"א.

לשוב בתשובה, יפעול כח הגרעין הזה על טבע-נפשו ונפיק מיניה זרעא מעליאג, שישוב בתשובה, ויתקן ג"כ את גפשו אביו, כדין «ברא מזכא אבא»²², והש"ת יודע, שלא את כל הפושעים אני מקרב, כ"א אותם שאני מרגיש, שכח סגולי גדול מונח בפנימיותם ודרכים רבים ישנם לידעיה זו, וספרים גדולים צריכים לכתוב בזה כדי לבאר^{22א} גם רק שמץ מהדבר הגדול הזה, ועל אותם שכבר אכדו גם את הסגולה הפנימית שלהם לגמרי, אמר דוד הע"ה: «הלא משנאיך ד' אשנא»²³, ובדרך כללות מסרו לנו חז"ל סימני עלי-זה, והמינים והכופרים ע"פ רוב אבדו גם את הסגולה הפנימית, ומדה זו נוהגת ברוב הדורות²⁴, אבל דור^{24א} של עקבא-דמשיחא הם יוצאים מכלל זה, שהם כדברי תקוני זוהר^{24ב} «טוב מלגאו וביש מלבר», והם «חמורו של משיח» שנאמר עליו «עני ורוכב על חמור»²⁵, והכונה: כמו חמור, שמבחוק יש בו שני סימני-טומאה, א"כ הטומאה בולטת בו יותר²⁶ מבחזיר וגמל וכיו"ב, שיש בהם סימני-טהרה אחד עכ"פ, ומ"מ יש בו בפנימיותו ענין-קדושה ג"כ, שהרי הוא קדוש בכחורה²⁷, וענין זה שהתורה אמרה ע"ז שם «קדש לי» הוא גדול מאד מאד²⁸, וכן הן הנשמות של אותם שהסגולה הישראלית לבדה מתגלה בהם בעקבא-דמשיחא, ולהם יש תרופה, אע"פ שיש בהם סרחון גדול, וחושך רב וכבר מאד, אמר ע"ז רב יוסף: «ייתי ואוכי דאיתיב בטולא דכופיתא דחמריה»²⁹, ורב יוסף היה דרכו להביט על הפנימיות, ותלה גדולתו בגדולת ההוא יומא דקא גרים³⁰, ואמר על אמו: «איקום מקמי שכינתא דאתיא»³¹, ואמר על עצמו: «לא תיתני עונה דאיכא אנא»³², אע"פ שמצד החיצוניות נראה הדבר לגאווה חלילה, אבל בעל סגולה נפשית שכמותו ע"ה אמר זה בכל מילוי הקדושה והעונה האמיתית, מעין ענותנותו של אדון הנביאים ע"ה, ותלמידיו הם תולכים בדרכיו, ומפני-כך היתה מדתו של משרע"ה לקרב רחוקים, עד שקרב אפילו את ה"ק³³, ואע"פ שזה גרם אריכות-הגלות, מ"מ סוף-כל-סוף יתעלו גם הם, כי כודאי יתקיים ביה «יתן לך כלבבך וכל עצתך ימלא»³⁴, והש"ת «מקים דבר עבדו ועצת מלאכיו ישלים»³⁴, ואמרו בוזהר³⁵, שהסדיו של משה היו גדולים משל אברהם, שאברהם אבינו, אע"פ שמדת-חסדו היתה גדולה מאד, ולא היה כנח שלא בקש רחמים על רשעים בני-דורו, מ"מ לא בקש רק בחנאי: «אולי ימצאון שם עשרה»,

21 ע' ברכות י' סנהדרין קנ' פסחים מט: בבא-קמא קיט.
 22 סנהדרין קד'.
 23 תהלי קלט, כא.
 24 ע' למעלה אג' קיג, יורה-דעה סוף סי' יב, מגן אברהם סי' קכו ס"ק ב.
 24א באגרות ראייה הוצאה ראשונה: דורות. ע' סנהדרין צט, מכילתא סוף בשלה, ספר ימזינו שמנה.
 24 תיקון ס.
 25 זכריה ט ט, פרקי דר' אליעזר פ' לא, סנהדרין צה, תנחומא בראשית א וישלח א.
 26 ע' תיקונים מזהר חדש ד"ה דבור ודמות פניהם: «חמור איהו אבי אבות הטומאה-וכו, ע' בגרות ד' למוהר"ל פ' כט.
 27 ע' שם פ' לה-טו, וע' שער הפסוקים פ' בא. 29 סנהדרין צח:
 28 פסחים סח: 31 קידושין לא: 32 סוטה מט:
 29 ע' שמות רבה פ' מב זהר בראשית כה, בשלח מה: משפטים קד, תשא קצא, רש"י שמות לב ז.
 33א ע' תנא דבי אליהו רבא סוף פ"ה, 34 ע' שמות רבה פ"י יח.
 35 נח טו: יירא קו, ויקרא יד-טו, וע' דברים רבה פ' עקב ופ' הברכה.

אבל משרע"ה בקש בלא שום תנאים: «אם תשא חטאתם, ואם אין — מחני נא, מספרך אשר כתבת», שהיא מסירת-נפש אפילו מעולם-הבא, כי הספר של הקב"ה, הוא עוה"ב עצמו³⁶.

ומה שמשיג עלי, שכתבתי שאיני נפחת חלילה ממה שיש מהפושעים שמשבחים אותי, כי נאמר ג"כ באברהם אבינו ע"ה: «ונברכו בו כל גוי הארץ»³⁷, ואמר (מר) שאוה"ע לא חשבו ח"ו לא"א שהוא כמותם, — יאמין לי כ"ג: גם רובם של החיצונים שמחבבים אותי יודעים ומכירים, שח"ו איני מהם ומהמיתם³⁸, ושכרחוק מזרח ממערב רחקו מחשבותי ודרכי ממחשבותיהם ודרכיהם, וכן הם אומרים בפה מלא, אלא שבעל-כרחם מוכרחים הם להודות על האמת, שבי"ה שכלי הולך למישרים, ושאינן כלבבי ובשפתי רמיה, ושאיני מלא ב"ה בכל קרבי באהבת ישראל, ב"ה אשר עשה לי את הגפש הזאת, לא מתכמתי, ולא בצדקתי, כ"א ברוב רחמיו וחסדיו שאין להם קץ ותכלית, «ואל זה יביט אל עני ונכה-רוח וחרד על דברו», וב"ה אני עושה קולות ורעשים על הטומאה במקום הנצרך, אלא שאיני מדבר את דברי בסדר ובנחת, כאשר נצטוינו מעצת המלך החכם³⁷, ואין ספק אם הדר"ג ועוד גדולי-הדור שי' היו מחזקים את ידי, נלויים עמדי ונוהגים מנהגי כמה דאפשר לפי מדתם³⁸, היה שם-שמים מתקדש ורב שלו' וברכה היה נשפע על ישראל ועל א"י, ורבים רבים מאד היום שבים בתשובה שלמה, והיתה באמת במהרה מתגלה בגילוי הגון צמיחת קרן ישועה לבית ישראל, ואי-אפשר כלל לצייר ולתאר את רוב הטובה והקדושה ותקוה העולם שיהיה נצמח מזה, ואני מלא תקוה בע"ה שכן יהי' וסוף כל סוף ישובו לי יראיו ויודעי שמות³⁸ ויכירו את טהרת-לבבי ואמתת דעותי, וכולנו נעשה אגודה אחת לעשות רצונו ית', ולהרבות אור ד' וכבודו על עמו, ועל ארץ-חמדתו, ועל כל אפסי-ארץ.

ומה שמתמה כ"ג על התנצלותי, שלא יצאתי נגד המגילה³⁹ המכוערת, כדי שלא להוסיף תבן על המדורה — מה היה להם לעשות ולא עשו, אל יאמר אדוני כן, אין שיעור כמה רעות יכולה מחלוקת ח"ו לגרום כשהיא מתפשטת, ואם הייתי יוצא בדברים היו עושים מזה רעש גדול, והיו הדברים מגיעים לידי שנאות גדולות, ושליחות יד איש באחיו, ולידי מלשינות ח"ו, והיה הדבר יכול לבא ג"כ לידי אויבינו פלילים³⁹, וכעת נשתקע הענין לכה"פ במחנה ישראל, וכבוד אותם ת"ח שנתכוונו לש"ש בענין זה במקומם מונח, ולא חסר כלום ע"י כל הבלי התעלולים, ובפנים לא נתהווה מזה מחלוקת הורסת, מה שהייתי ירא מזה מאד, וב"ה אשר יעצני לשא את צערי הגדול על עלבון ת"ח החביבים עלי כגופאי בחובי, רק מפני גדול מעלת השלוי' בכל מקום וביותר בא"י, ויותר מן הכל לפי מצבנו בחידוש, שאנו

36 ע' זהר ח"א השמטות סי' יב, בשלח נו, ויקהל ר, פקודי רמז, תפארת ישראל למוהר"ל פ' טו, נשמת חיים לר' מנשה בן ישראל מאמר א סוף פ"ד.
 37 בראשית יח יח, באגרות ראייה הוצאה ראשונה: בך כל משפחות הארמה, שם יב ג, וע' יבמות סג.
 37א ע' יחזקאל ו יא, 37 קהלת ט יו, וע' משלי כו ה ובהגר"א שם.
 38א באגרות ראייה הוצאה ראשונה: דעתם, 38 ע' תהלים קיט, עט.
 39א ע' למעלה עמ' קנז, 39 ע' רש"י ר"ם משפטים.